

ідентичності в сучасному суспільстві пов'язана з кризою соціалізації, позбавленням впливу соціальних інститутів, відсутністю єдиних авторитетів та культурно-ціннісних орієнтирів.

З функцією формування культурної й соціальної ідентичностей нерозривно пов'язана ідеологічна функція. Основа «спеціальної художньої події» — завжди ідея, що є не просто головною думкою автора-режисера, а й змістовним ядром, заради якого запускається весь механізм створення «спеціальної художньої події».

Трансляція головної ідеї нерозривно пов'язана з упровадженням певних цінностей. Звідси виникає аксіологічна функція «спеціальних художніх подій». Цінності окремої соціальної спільноти можуть висловлюватися прямо або через певні культурні знаки та коди. Так, через «спеціальні художні події», організовані для підтримання культурних і національних цінностей, можна відновити або створити нові аксіологічні орієнтири для цілих поколінь. Єдина система цінностей — основа культури, необхідна умова для існування єдиної та духовно розвиненої нації.

З аксіологічною пов'язана функція збереження культурної пам'яті. «Спеціальна художня подія» може відображати не тільки цінності окремих груп, але і їх досвід, що передається з покоління до покоління та сповнений ціннісно-нормативного змісту. Свою культурну пам'ять мають не тільки етнічні групи та держави, власні джерела й коріння, а і різні субкультури, сектантські об'єднання, великі корпорації тощо.

Ще одна функція, властива «спеціальним художнім подіям», — інституціоналізації та легітимації. Будь-яку ідею або цінність, яка впроваджується в конкретний соціокультурний простір, не прийме суспільство, поки вона не буде пережита через особистий досвід та згодом не стане типовою. Відбувається процес типізації — упорядкування нової інформації та пережитого досвіду, що згодом долучається до картини світу соціальної групи або окремої людини.

Усі функції «спеціальних художніх подій» взаємодоповнюють одна одну, успішне виконання однієї не виключає інших. «Спеціальна художня подія» є поліфункціональним явищем, спрямованість якого залежить від цілей та завдань організаторів.

І. О. Мащенко

ДЕФІНІЦІЯ СПОРТИВНО-ХУДОЖНЬОГО ДІЙСТВА В КУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Актуальність теми зумовлена необхідністю формування цілісного комунікативного поля української культури. Знаково-символічні коди, зрозумілі всім соціально-віковим верствам населення, наявні в спортивно-художніх діях як культурно-масових заходах, здатних бути активним компонентом комунікаційної системи українського суспільства.

Типологію та функціонування спортивно-художніх дійств (СХД) розглянуто в працях В. Кудашова, Б. Петрова, Ю. Черняк, Г. Рабіля, А. Сіліна, М. Губанової, але чіткого визначення поняття не надано.

Визначення дефініції сприятиме встановленню хронологічних і тематичних меж досліджуваного явища.

СХД як синтез тілесного та духовного комунікаційного коду з урахуванням їх художньо-соціального втілення мають потужний виховний і освітній вплив на суспільство, а також є культурним важелем розширення комунікативних кордонів, розкриття креативного потенціалу особистості.

Вивчення динаміки спортивних свят дозволяє простежити поступове формування цілісної художньої образності заходів як семантичної системи, долученої до комунікативного поля культури.

Уперше спортивне свято відбулося в 1919 р., коли було проведено військово-фізкультурний парад з показом гімнастичних вправ у русі. Паради 1924–1927 рр. мали художній фон і музичне оформлення. У 1928 р. відбулося відкриття першої спартакіади СРСР з використанням костюмованих номерів, масок, піротехніки. Режисерські й технічні можливості вдосконалювалися під час проведення спортивних свят до зборів 1930 рр. і спортивних парадів 1946 — 1963 рр., коли сформувалися основні принципи режисури масового фізкультурного видовища, за якими синтезовано рух, музичний супровід і художнє оформлення. Важливою подією стала олімпіада 1980 р. в м. Москва, режисерсько-організаційна робота якої синтезувала в собі здобутки попередніх років і вивела семантику СХД на рівень міжнародної культурної комунікації. Зародження режисури спортивно-художніх дійств після олімпіади 1980 р. не тільки засвідчило широкі можливості цього виду масових свят, але й продемонструвало значне функціональне навантаження СХД соціального, освітнього, виховного, комунікативного змістів.

У семантичній системі СХД внутрішньоструктурними елементами є: художньо-образне бачення (образно-асоціативні метафори) та візуальне втілення, з наявністю символу як семантичного впливу культурних процесів, який закладено в художньому, міфологічному, релігійному, побутовому та ідеологічному аспектах; пластичне (композиційне) перестроювання з учасниками СХД; монтаж (метод поєднання візуальних і звукових образів); колір (просторове сприйняття); світло; художній фон; майданчик і слово. Усі складові в семантичному полі культури дозволяють спортивно-художньому дійству функціонувати як інструменту комунікації.

Спортивно-художнє дійство є жанром видовищного мистецтва, якому притаманні масштабність, синтез сольних, групових, масових вправ, елементи театралізації, залучення технічних засобів режисури масових свят і цілісна художня образність. Синтезована природа заходів забезпечує функціонування семантики СХД у комунікативному полі культури як багаторівневої структури візуального, звукового, пластичного вимірів, наділеної рекреаційним, виховним, інформаційним, консолідуючим, творчим рівнями.